

BÁSNICTVÍ DIDAKTICKÉ

Jak se ve 14. století rozšiřoval společenský okruh působnosti českého básnictví tím, že k jeho obecnstvu stále hojněji přibývaly vrstvy měšťanské, obohacovalo se básnictví i látkově. K námětům povahy náboženské nebo rytířské přibývají náměty nové, týkající se aspoň částečně zdejšího světa a života lidí. Z počátku jsou to ovšem zase překlady, a to především skladeb didaktických, jejichž poučný ráz bývá v českém zpracování ještě zesílen (*Kato, Alan, Ezop*).

Zcela jiného rázu je politická alegorie *Nová Rada* a didaktická *Rada otce synovi*, neboť obě tyto skladby jsou šlechtické a usilují o zachování a obnovení vyžívajícího se feudálního společenského ideálu. Autorem *Nové rady* je Smil Flaška z Pardubic. Zda napsal též *Radu otce synovi*, nedá se bezpečně říci, ale shody formální i ideové jsou takové, že lze s bezpečností mluvit alespoň o Smilově škole, k níž pak se řadí i některé skladby jiné.

KATO

Překlad t. zv. *Distich Katonových* patří k zajímavým naučným básním; je to sbírka téměř půl druhého sta dvouveršových prúpovědí a rad pro život, kterou sepsal neznámý autor v latinských hexametrech ve 3. nebo 4. století n. l. a jež se jako školská učebnice záhy rozšířila po celé Evropě a byla přeložena do mnohých jazyků, do češtiny ještě později třikrát, v 16. a 17. století. Český básník nejstaršího překladu sám omlouvá svou neobratnost, že potřeboval k vystižení dvou veršů originálu šesti veršů českých, ujišťuje však, že smysl zůstal nezměněn. Toto ujištění je ovšem třeba vykládat jako formuli ve středověku běžnou; přesto však básník není velikým umělcem. Jeho přínos proti předloze je pouze slovní (opisné výrazy) a stylistický (časté oslovování čtenáře či posluchače). Ze čtyř knih otiskujeme jen knihu druhou.

Virgilius ukazuje
oráka roli zpravuje.

Chceš-li pak koření znáti,
tot' má Macer ukázati.

5 Pakli boje znáti také
římské chceš i všelikaké,
hledaj knih mistra Lukana,
v nichž jest bojová řeč psána.

10 A chce-li kto milovati,
milost v tajnosti poznati,
knih, jenž Ovidius slovů,
má se na ně ptáti znovu.